

بررسی اجمالی قریب به چهار دهه مدیریت بحران و ثبات شهید آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای

مبارزه دائمی و خستگی ناپذیر

هادی یآوری؛ از خرداد ۱۳۶۸ که مجلس خبرگان رهبری مسئولیت هدایت انقلاب اسلامی را به آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای سپرد، جمهوری اسلامی ایران وارد دوره‌ای شد که ویژگی اصلی آن «مدیریت هم‌زمان بحران‌های داخلی و تهدیدهای منطقه‌ای» بود. نزدیک به چهار دهه رهبری، دوره تثبیت ساختار سیاسی، صیانت از استقلال کشور و پایبندی به اصول انقلاب اسلامی در دل تحولات پرشتاب داخلی و خارجی است.

۱۳۶۸-۱۳۷۲

تثبیت نظام و عبور از خلأ رهبری

پس از ارتحال امام امت، نگرانی‌هایی درباره خلأ قدرت و ثبات سیاسی وجود داشت. آیت‌الله خامنه‌ای با اتکا به مجلس خبرگان و بازنگری قانون اساسی، مسیر انتقال آرام قدرت را مدیریت کردند. تعامل ایشان با مراجع تقلید و حوزه‌های علمیه نیز با رویکرد احترام متقابل، مشروعیت مذهبی رهبری و انسجام داخلی را تقویت کرد.

۱۳۷۲-۱۳۷۶

دوران سازندگی

در دوران سازندگی، کشور نیازمند بازسازی زیرساخت‌های جنگ‌زده بود. رهبر معظم انقلاب ضمن حمایت از توسعه زیرساختی و عمرانی کشور، مسیر این بازسازی را هموار کردند. هم‌زمان، تقویت توان دفاعی و صنایع موشکی با هدایت کلان ایشان در آن دوران، ایران را به سطحی از بازدارندگی رساند که تهدید مستقیم نظامی در عمل کم‌اثر شد. ورود روزافزون برخی کارگزاران نظام به حوزه‌های اقتصادی در آن سال‌ها بیم آن را به همراه داشت که به‌تدریج اشرافیگری در بین این دسته از مسئولان رخنه کند. آیت‌الله خامنه‌ای با توصیه مکرر به ساده‌زیستی، همواره با اشرافیگری و این صفت مذموم اخلاقی مبارزه کردند.

۱۳۷۶-۱۳۷۸

دوم خرداد، صیانت از رأی مردم و مدیریت بحران‌ها

با آغاز دولت اصلاحات و پیروزی سیدمحمد خاتمی در دوم خرداد ۱۳۷۶، آیت‌الله خامنه‌ای در نخستین واکنش‌ها بر ضرورت احترام به رأی مردم و همکاری همه قوا تأکید کردند. با بروز قتل‌های زنجیره‌ای، ایشان خواستار پیگیری شفاف پرونده شدند و با صدور دستور، رسیدگی قضایی به پرونده عوامل خودسر در دستورکار قرار گرفت. در بحران کوی دانشگاه در سال ۱۳۷۸، نقش رهبر معظم انقلاب در مهار بحران از طریق سخنرانی قاطع و هم‌زمان تأکید بر پرهیز از برخورد‌های افراطی، از نقاط کلیدی آن دوره بود. در ماجرای لویج دوقلو و چالش مجلس ششم، ایشان با تکیه بر اختیارات قانونی، مسیر بررسی را به نهادهای ذی‌ربط سپردند و از تغییرات بنیادین در توازن قوا جلوگیری کردند. موضوع نظارت استصوابی نیز با تأکید رهبر معظم انقلاب بر نقش شورای نگهبان در صیانت از قانون اساسی تثبیت شد.

۱۳۸۹-۱۳۹۲

حواشی دولت دهم

در دوران دولت‌های نهم و دهم، برخی اختلافات میان رئیس‌جمهور و مجموعه حاکمیت، به‌ویژه درباره سیاست‌های کلان و مسائل اقتصادی، به جریان استعفای رئیس‌جمهور وقت انجامید. رهبر معظم انقلاب ضمن حفظ وحدت قوا، با حل اختلافات به روش قانونی و تدبیر سیاسی، ثبات نهاد ریاست‌جمهوری و روند اجرایی کشور را حفظ کردند و مانع شدند که اختلافات داخلی به بحران عمیق تبدیل شود.

۱۳۸۸

فتنه ۱۳۸۸ و مدیریت بحران سیاسی

سال ۱۳۸۸، پس از انتخابات ریاست‌جمهوری، بخشی از جامعه به نتایج انتخابات اعتراض داشت و برخی جریان‌ها با طرح فتنه تقلب تلاش کردند اعتراضات را به اغتشاش گسترده تبدیل کنند. آیت‌الله خامنه‌ای با هدایت قاطع و آرامش‌بخش، تفکیک میان مطالبات مردمی و اغتشاشگران، و تأکید بر قانون و صیانت از رأی مردم، کشور را از هرج‌ومرج سیاسی بازداشتند.

۱۳۷۸-۱۳۸۴

اصل ۴۴ و مردمی‌سازی اقتصاد

ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، نقطه عطفی در تحول اقتصادی کشور بود. هدف این سیاست، کاهش تصدیگری دولت، تقویت بخش خصوصی و تعاونی‌ها و مردمی‌سازی اقتصاد بود. این اقدام از سوی رهبر معظم انقلاب مسیر رشد کارآفرینی، توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان و حضور مردم در فعالیت‌های اقتصادی را هموار کرد.

۱۳۹۲-۱۳۹۸

پرونده هسته‌ای و خنثی‌سازی تحریم‌ها

پرونده هسته‌ای ایران و فشارهای بین‌المللی، یکی از عرصه‌های پیچیده مدیریتی بود. رهبر معظم انقلاب با تعیین خطوط قرمز اجازه مذاکره دادند که به توافق برجام انجامید. پس از خروج آمریکا در دوره ترامپ و بازگشت تحریم‌های شدید، ایشان با تأکید بیشتر بر سیاست «اقتصاد مقاومتی»، خنثی‌سازی تحریم‌ها را محور قرار دادند.

۱۳۹۲-۱۳۹۸

محور مقاومت و مقابله با داعش

با ظهور داعش در منطقه، سیاست حمایت از محور مقاومت و مقابله با تروریسم، با هدایت مستقیم رهبر معظم انقلاب دنبال شد. نقش فرماندهان میدانی، به‌ویژه سردار قاسم سلیمانی، در چارچوب این راهبرد، امنیت مرزها را تضمین و از سرایت ناامنی به داخل ایران جلوگیری کرد.

۱۳۹۷-۱۳۹۸

نوسانات ارزی و گرانی بنزین

با تشدید تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی، بازار ارز دچار نوسان شد و گرانی بنزین در آبان ۱۳۹۸ اعتراضات را ایجاد کرد. رهبر معظم انقلاب از تصمیم اصلاح قیمت انرژی حمایت کردند و هم‌زمان بر پرداخت یارانه معیشتی و حمایت از اقشار ضعیف تأکید داشتند.

۱۳۹۸

شهادت سردار قاسم سلیمانی

سردار قاسم سلیمانی در سال‌های فرماندهی سپاه قدس جمهوری اسلامی با رشادت‌ها و دلاوری‌هایی که از خود نشان داد به تکیه‌گاهی قابل‌اعتنا در مقابله با رژیم‌های شورور آمریکا و اسرائیل و ایادی دست‌نشانده‌شان در منطقه بدل شده بود. سیزدهم دی‌ماه ۱۳۹۸ این فرمانده رشید اسلام به دستور مستقیم رئیس‌جمهور آمریکا در فرودگاه بغداد به شهادت رسید. آیت‌الله خامنه‌ای با مدیریت عواطف مردم، این رویداد تلخ را به فرصتی بی‌نظیر در راستای انسجام اقشار مختلف تبدیل کردند.

۱۴۰۳

راهبری اسناد تحولی

گفتمان سازی در مفاهیمی نظیر پیشرفت عدالت اقتصاد مقاومتی و تمدن نوین اسلامی، ایجاد و ساختار تدوین سند با تقویت نهادهایی چون شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجمع تشخیص مصلحت برای تولید اسناد تحولی مانند نقشه جامع علمی کشور، سند تحول آموزش و پرورش و بیانیه گام دوم انقلاب، بخشی از نقش‌آفرینی‌های رهبر معظم انقلاب در راهبری این اسناد است. ایشان این راهبری را تأتید یل این اسناد به برنامه عملی‌پیگیری کردند.

۱۴۰۳

جنگ ۱۲روزه و جایگزینی سریع فرماندهان

یکی از مقاطع حساس، جنگ دوازده‌روزه ایران و اسرائیل بود که ناشی از تهدید مستقیم اسرائیل به منافع ایران و متحدانش در منطقه بود. رهبر معظم انقلاب با هدایت هوشمندانه بحران، جایگزینی سریع فرماندهان کلیدی و تقویت بازدارندگی دفاعی، توانستند امنیت ملی و منطقه‌ای کشور را تضمین کنند.

۱۴۰۳

شهادت رئیس‌جمهور وقت، آیت‌الله رئیسی

آخرین روزهای اردیبهشت سال ۱۴۰۳، بالگرد حامل رئیس‌جمهور آیت‌الله رئیسی در ارتفاعات آذربایجان شرقی دچار سانحه شد و سقوط کرد. این اتفاق مردم ایران را شوکه کرد و در غم و اندوه فروبرد. آیت‌الله خامنه‌ای با مدیریت این بحران سخت و ارائه رهنمودهای فوری به دولتمردان، به سرعت اوضاع را به روال عادی برگرداندند و زمینه برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری را تسریع کردند.

۱۳۹۸-۱۳۹۹

دوران کرونا؛ مدیریت بحران جهانی

همه‌گیری کووید ۱۹ از سال ۱۳۹۸، هم‌زمان با تحریم‌های بی‌سابقه، فشاری دوچندان بر نظام سلامت و اقتصاد ایران وارد کرد. رهبر معظم انقلاب با بسیج ظرفیت‌های داخلی برای تولید واکسن، حمایت از کادر درمان و تأکید بر معیشت اقشار آسیب‌پذیر، مدیریت بحران را در چارچوب «اتکا به توان داخلی و انسجام ملی» سامان دادند.

۱۴۰۴

مقابله با تهاجم فرهنگی

آیت‌الله خامنه‌ای از اوایل دهه ۱۳۷۰ با طرح مفهوم «تهاجم فرهنگی»، درباره تلاش قدرت‌های غربی برای تضعیف باورهای دینی، هویت ملی و ارزش‌های انقلابی هشدار دادند و بر لزوم هوشیاری فرهنگی تأکید کردند. تأکید بر خودباوری، احیای فرهنگ اسلامی، گسترش معارف قرآنی و پاسداشت زبان و ادبیات فارسی از راهبرد‌های محوری ایشان برای مصون‌سازی جامعه در برابر نفوذ فرهنگی بوده است. تشویق هنرمندان، نویسندگان و نهاد‌های فرهنگی به تولید آثار متعهد و انقلابی، و حمایت از گسترش رسانه‌های داخلی برای رقابت با جریان‌های فرهنگی خارجی از دیگر اقدامات مورد تأکید ایشان بود. توجه ویژه به دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه با هدف پرورش نیروی انسانی مؤمن، خلاق و دارای بصیرت فرهنگی، بخش مهمی از سیاست‌های کلان فرهنگی مطرح شده از سوی ایشان بوده است. به‌طور کلی، رویکرد ایشان در مقابله با تهاجم فرهنگی، ترکیبی از روشننگری نظری، سیاست‌گذاری کلان فرهنگی و تقویت زیرساخت‌های فرهنگی داخلی برای حفظ هویت دینی و ملی جامعه ایران بود.

۱۴۰۴

جمع‌بندی

کارنامه رهبری آیت‌الله خامنه‌ای، دوره‌ای استثنایی در مدیریت بحران‌های داخلی، فشارهای اقتصادی و تهدیدهای منطقه‌ای بود. از بازسازی پس از جنگ تحمیلی، عبور از فتنه‌های سیاسی و جریان ۱۳۸۸، مقابله با تحریم‌ها و نوسانات ارزی، حمایت از محور مقاومت، مدیریت کرونا و جنگ دوازده‌روزه، راهبری اسناد تحولی و مقابله با تهاجم فرهنگی، همگی نمونه‌هایی از «رهبری هوشمند، صلح‌جوانه و عدالت‌محور» هستند. ثبات ساختاری، پیشرفت‌های علمی و دفاعی، استقلال سیاسی و حفظ امنیت ملی، حاصل مدیریتی است که همواره اصل «حفظ نظام و منافع مردم» را محور تصمیم‌گیری قرار داده است.

